

ÁCS MARGIT

Színes rongyok a kerítésen

Remeték IV.

Nem érdekelték a nagyon fehér bőrű, puha húsú nők. Mindig a sportos barnákra bukott, első nagy szerelmét is a Sportuszodában szúrta ki, persze, nyári időszakban. Egyenletesen volt lebarnulva, lélegzetelállító, hosszú combját, formás lábszárát, vállát mintha esztergálták volna, mahagóni színű és tökéletes volt. Más nőknek az ülőfelületen, a comb hátoldalán világosabb szokott lenni a bőre, mint elöl, ennek a kis szobrászati remekműnek nem, nyilván sokat süttette magát hason fekve is. Alíz is izmos, kreol bőrű nő volt, de utált hason feküdni, hátul a combja és a vádlíja sosem sült le eléggé, még tengerparti nyaralások alatt sem. Pedig a válla már lilába kezdett játszani, s az arca akár egy malájé, világított a kék szeme és a fehér fogsora a sötét arcból, szép volt. Azaz szép most is, Isten éltesse a kretén férjcskéjével együtt.

Mindig azt hitte, hogy nem hatnak rá a fehér bőrű nők. S most a villamoson az az asszony... Szerencse, hogy ez a derék Toyota már szinte magától is fel tudna gurulni a hegyre, mert a gazdájára most nem igazán számíthat. Zsong a feje, ködösen lát, tényleg csak a beidegződés mozdította a karját az imént a kátyúnál is, amelyet minden áldott nap ki kell kerülnie, épp ott, ahol a vasútállomás parkolójából az útra hajt fel. Úgy ki van ütve, mintha leitta volna magát. Csoda, hogy le tudott szállni a Nyugati pályaudvarnál a villamosról, szinte el kellett tépnie magát az asszony közeléből, mintha horgot szakítana ki a saját húsából. Vicces, hogy az arcát nem is látta. Lehet, hogy ha megfordul, odalett volna a vonzerő. A vonatút alatt a napszemüvege és a sapkája fedezékében végig alvást színlelt, félt, hogy a csupasz arca elárulná a benne rekedt gerjedelmet. Pedig nagyon igyekezett magához térni, azaz... az az igazság, hogy másfelől meg ellenkezőleg: őrizgette is a kicsi tüzeckét, mert alapjában véve jólesett újra effélet érezni. A válás óta elég petyhüdtlen éldegél. Igaz, a körülmények sem kedveznek a férfiasabb létmódnak. Elég sok időt vesz el a munkába és visszautazás, hiába olyan testhezálló ez a zónázó vasútvonal, meg hát a fia miatt is igyekeznie kell haza, nőt vinni magával – fel sem merülhet.

Az asszony nagyon kivágott, ujjatlan ruhát viselt, igazi nyári ruhát, kánikulához valót. Hátal állt neki, valami pasas társaságában, néha szóltak egymáshoz. Puha, sima nyakára, tarkójára néhány rövidebb hajszál kunkorodott a kontyocskájából, némelyik le is tapadt a hőségtől párálló bőrre, de ami őt igazán megbűvölte, az a nő megnyíló hónalja volt. Maga elé emelt karjal kapaszkodott egy rúdba, ezért fedetlen maradt az a kis bőrfelület a háta szegélyén, amelyre telt karja rá szokott simulni. Nyár közepe volt már, a karján, a vállán, a hátán a napsütés előhívta azt a rózsás színt, amit alighanem barackszínnek neveznek, mert tényleg olyasmi – a fehér bőr így sül le, barna sohasem tud lenni –, csak ennél az asszonynál elképesztően gyengéd, hamvas változatban borította gömbölyded tagjait. Csakhogy a mindig takarásban maradó, kicsi fehér folt ebben a testtartásban gyámoltalanul, pőrén felfedte magát. Lehet, hogy nem fehérnek kéne nevezni, a fehér szín steril, fehér a virágszirom vagy a kő, ez az íves foltocska pedig nagyon is eleven, cirógatni való, ajakkal súrolni való bőrfelület, egy érett, de még fiatal asszony selymes tapintású bőre a napsütötte, meleg karja és válla találkozásánál, a bizonyára egészséges testillatú hónalja tövében. Mandulaillatra tippelt, az ápolt, de nem túlparfümözött nők testszagában van valami mandulás vagy sültgesztenyés jelleg.

Eljött az ideje, hogy becsajozzak – ezzel a józan konklúzióval igyekezett felszínre evickélni a villamoson rátört vágy hínáros mélyéből, megérkezett a házához. Hogy be tudjon ka-

nyarodni a kocsibeállóba, tolatnia kellett, majdnem a szemközti ház kerítéséig. S csak ekkor látta meg a színes rongyokat a vaskerítésen, a Toyota keltette légmozgás kicsit lebegtette őket. Meglepetésében szűkre méretezte a kanyart, majdnem súrolta a kapuja oszlopát, így hát káromkodva szállt ki, és vizslatta a kocsi oldalán a zománcot.

– Üdvözet a jóbarátnak! Ugye, jóbarát vagy? Gyere, hallod, gyere, mert nekem ma születésnapom van. Mi most ünnepelünk. Hallod, jóbarát? Gyere már át, haver!

Tudta, hogy a szemközti házat kibérelte egy fiatal nő, akit Charlotte-nak kellett szólítani, mert Franciaországban töltött évei alatt Karolából Charlotte-tá vedlett át. A nevek iránt fogékony volt mindig, mert őt Bertalannak keresztelték a szülei, és eleinte zavarta, aztán mókásnak találta, hogy fosztóképző van a nevében. A barátai is azzal ugratták, hogy mi az a Ber, ami neki nincs és nem is lehet. Vagy azzal, hogy nyelvtanilag helytelen a neve, mert helyesen Bertelennek kellene mondani. Mosolygott tehát Karola elsarlottedzésén is, annál is inkább, mert semmi franciás eleganciát nem tudott felfedezni benne. Pontosan úgy nézett ki, mint azok, akik konyhai kisegítők, takarítók, bébiszitterek, kutyasétáltatók szoktak lenni idegen országokban, idehaza pedig megbízható, készséges munkaerők a szolgáltatóiparban, hajadonok vagy elvált asszonyok, és társkereső hirdetéseket böngésznek kifogyhatatlan reménykedéssel. Előző napon látta és hallotta, hogy vendégei vannak, de nem gondolta, hogy meg is szállnak nála.

– Isten éltesse, haver, boldog születésnapot! – kiáltott vissza Bertalan a férfihangnak, aztán meg is látott egy integető alakot a vadszőlővel befuttatott teraszoszlopok között.

– Jössz már? Látod, egyedül vagyok két csajjal – a hang fiatal férfire vallott, egy nem egészen józan fiatal férfire, és ekkor Bertalan tudatosította, hogy a cigarettafüst, amely megcsapta az orrát már a kocsiból való kiszállás pillanatában is, marihuánás cigarettáktól származik. A legkevésbé sem állt szándékában csatlakozni az ünneplőkhöz, akik egyébként, lám, igazán elmésen kidíszítették a házat a születésnap tiszteletére a kerítésre kötött színes rongyokkal, Bertalan belátta, hogy ez történetesen minden idegenkedése dacára igenis tetszik neki. A lengedező tarkaság, a mindenféle textilről lehasított csíkok sivár szegényességéből kikerekedő színpompá, a nemtörődömség, amely ebből slamos vidámságból sugárzik. De hogy betépjen ezekkel az ismeretlen emberekkel... Kizárt.

– Éreztétek jól magatokat, sziasztok, én hullá vagyok – kiáltott fel a teraszra, és bemenekült a házába.

Bertalan fia aznap még az anyjánál tartózkodott, azaz éppen hazafelé tartottak Alíz és az új férj által szervezett közös portugáliai turistaútról, de másnap este már érte kellett menni a vonathoz, sietett vissza az apjához. Eredetileg megosztották a szülők között a gyermekfelügyeletet, de Andris a hegyről nehézkesen tudott volna iskolába járni, ezért az általános iskolás évei alatt az anyjánál lakott, az apjánál csak hétvégén és iskolai szünetben tartózkodott, mihelyt azonban jogosítványa lehetett, és egy robogója, az apjához telepedett át, s csak rövid időket töltött az anyjáéknál. Szerette az erdőt, kétségtelen, de az is lehet, hogy nem szerette az anyja új férjét. Bertalan nem firtatta az okot, szívesen ragadt le az utóbbi magyarázatnál, mert az utódját ő is meglehetősen rühellte, és nem szívesen mondott volna le a számára kedvezőbb indítékról. Inkább nem faggatta Andrist, és megtanult főzni a kedvéért. Ebben aztán akkora öröme telt, hogy végül Andris is rákapott, és versenyt főztek az egyre jobban felszerelt konyhájukban. De nagyon szerettek bográcsozni is, és grillácson vagy eketárcsán húst és zöldségeket sütni, elég gyakran volt vendégük is ezeknél a tábor-tüzeknél, a fiú barátai, közeli és távoli unokatestvérek, Bertalan néhány kollégája, megszállva náluk egy-egy kiadós erdei túra után.

Néhány nappal visszaérkezése után Andris ráéhezett egy kis szalonna- és kolbász-sütésre, kint ücsörögtek a tűznél, a sötétben. Bertalan hűgának két lánya is ottragadt estére, eredetileg csak gombászni jöttek, kerékpárral, de aztán fáradtan már nem mertek kimenni

az országútra a nagy forgalomba. Andris a lányok kedvéért elhívta a közeli városban lakó osztálytársát, aki ugyanúgy robogóval közlekedett, mint ő, és villámgyorsan eleget tudott tenni a meghívásnak. Jóllakottan söröztek, nézték a fel-felszikrázó parazsat, keveset beszéltek. Ekkor rákönyökölt valaki az utcáról a kerítésre:

– Megdobtok egy sörrel? Csatlakozhatok hozzátok?

A szemközt lakó vendég volt az ajánlkozó árnyalak, a születésnapos fiatal férfi, aki időközben az elmúlt napokban már be is mutatkozott Bertalannak: Alex. A lány, akivel a hegyi üdülőtelepre érkezett, Charlotte barátnője, Kingának hívják. Ő is dolgozott Franciaországban, de az ő nevének nincs francia megfelelője, tehát Kinga maradt. Alex viszont eredetileg Sándor, azaz Sanyi, persze, ő is Franciaországban dolgozik, s Kingával is ott kerültek össze. Most a szabadságuk egy részét töltik itt, Charlotte-nál.

Bertalan mint rangidős engedélyt adott a csatlakozásra: Hogyne, gyere csak!

Alex majomügyességgel átlendült az elég magas kerítésen, s már ott is ült köztük egy földre helyezett székpárnán, törökülésben. Megkapta a sört, és sorra kérdezte, ki kicsoda. Majd ő is bemutatta önmagát. Kamionsofőrként dolgozik, nem is akármilyen járműveken, legtöbbször tréleren, tudjátok, az a hosszú platójú kamion, amin a gyárból szállítják el a kész autókat, na, azzal forgolódnai a hegyi szerpentineken, ahhoz kell valami plusz, s azt a pluszt nagyon jól meg is fizetik.

A kamaszok tátott szájjal hallgatták Alexet, s mi tagadás, Bertalan is kicsit megrendült. Önkéntelenül kimondta, ami átfutott az agyán:

– *Félelem bére?*

Alex felhúzta vállát, mint aki nem érti, mit akar Bertalan ezzel a kérdéssel, aztán észbe kapott:

– Ja igen, volt régen egy film, tudok róla, de nem láttam, az az öreg főszer volt a főszereplője, megkerestem a gugliban, lógott a szája szélén a cigaretta. Jó, hogy eszembe juttattad, Charlotte-nak van Netflixe, holnap megnézem. Mondd már, hogy is hívták! A film végén, ugye, felrobbant a tartálykocsival. Hát persze, minket is leránthat az a nagy súly az útról, az se lenne piskóta. De én inkább attól parázok, hogy kár esik a rakományban. Az nagy gáz lenne. Flancos-glancos autók, egyenként is milliókat érnek. Nem szabad ilyenre gondolni. Ha gondolsz rá, beszarsz. Én meg tudom csinálni, hogy nem gondolok rá. Jó idegeket örököltem az anyámtól.

Alex folyamatosan, könnyedén beszélt, jól artikulált, jól hangsúlyozott, akár egy gyakorlott színész, Bertalan már-már élvezte az előadást, az ifjak pedig elvarázsolva hallgatták. Az anyjáról kezdett el mesélni, hogy abban mekkora életerő van, pedig termetre aprócska, de hét gyereket szült, négy fiút és három lányt. Először csak lányok születtek, ő negyedikként végre fiú lett, de hiába teljesült az apja kívánsága, mégis elhagyta őket, egy norvég nő vitte magával, vagy svéd, a lényeg, hogy férjrablás történt, amúgy viking módra, csak annak idején, ugye, nőket szoktak rabolni, nem férfiakat. De hogy az anyja nem akármilyen asszony, az is mutatja, hogy négy gyerekkel a nyakán férjhez tudott menni másodszor is, s ennek a férjnek is szült még három gyereket, csupa fiút. Így lettek heten testvérek, belegondolni is sok, mennyi munkát ad hét gyerek egy asszonynak. Egyébként eljárt dolgozni is, egy pékségbe, s ez később nagy szerencsének bizonyult, mert ez a második házasság is rossz véget ért, a Béla fater rákos lett, hamar meghalt. Pedig elég jól keresett, zenész volt, sokféle hívták. Még betegen is elment dolgozni, ő így mondta, dolgozni megy, pedig csak lagzikban és bulikban húzta a talp alá valót. De az utolsó pillanatig pénzt akart keresni, mert tudta, hogy meg fog halni, és bántotta, hogy még ő is három apró gyerekkel szaporította Alex anyjának gondjait.

Hét gyerekkel már nem lehet férjet fogni, az anyjuk egyedül tartotta el őket. Jól jött, hogy a megmaradt vagy hibás árut elhozhatta a pékségből, ezen a maradékon nőttek fel lényegében, legalábbis ez volt a biztos pont a táplálkozásukban. A három lány és ő, Alex ha-

mar rászoktak, hogy gondoskodjanak saját magukról. Amit kaptak vagy szereztek (Alex tapintatosan homályban hagyta, hogy mit kell érteni szerzésen), az az övék volt, pláne ha valami kis keresményből vették. A lányok, a nővérei nagyon önzők voltak, Alex azért mindig juttatott a kisebbeknek is a szerzeményeiből, s az anyjának is adott pénzt, mert erős fiú lévén rakodást, szállítást tudott vállalni fizetségért, amikor még tízéves sem volt. A nővérei pedig összeálltak pasasokkal, eszükbe sem jutott, hogy segítsenek az anyjuknak. A legidősebb nővérenek megbocsát, mert az rendes családot teremtett maga köré, de a másik kettő csak szerencsétlenkedik a világban, semmi sem jön be nekik, és végszükségben hazamenekülnek a mamához. Még mindig rácsimpaszkodnak, a két nagy debella a kicsi öregasszonyra. Mindenkinek szokott ajándékot hozni, amikor hazajön, ennek a kettőnek nem.

Az anyja büszke rá. Merthogy ő vitte valamire. Azt hiszi, szegény, hogy ez a kamionozás valami. Nem baj, legalább örül. Ha tudná, hogy neki, Alexnek csak azért kell ez a munka, mert rövidebb idő alatt több pénzt kereshet vele, mint egyéb munkával, és így hosszabb ideig lóghat szabadon, kötetlenül a világban, vagyis hogy őbenne az égvilágon semmi becsvágy nincsen, akkor bezzeg nem örülne. Hogyan is érthetné meg, mi a jó a szabadságban, amikor ő nem volt szabadságon alighanem soha egy napot sem. Birta erővel. Nem sok ilyen ember van. Ha Alex valaki előtt szegyenkezne a felelőtlen életvitele miatt – hiszen tulajdonképpen felelőtlenség trélereket szerpentinutakon vezetni, hazardírozni nap mint nap –, csakis az édesanyja előtt lenne rá oka. De szerencsére az anyja abba a hitbe ringatja magát, hogy a fia komoly, sikeres ember, mert sokat keres. Szerpentineken meg soha nem járt.

Bertalan még egy doboz sört dobott oda Alexnek, de tudta, hogy ez már nem fogja jobb kedvre deríteni. A nagy beszélhetnékje Alexet elsodorta a lelkivilága elmocsarasodott terepére, Bertalan világosan látta, hogy innen Alex most hirtelenjében nem találhat kiutat. Andris, a kis barátja és a két lány valószínűleg fel se fogják – fürkészte a gyerekek arcát –, hogy milyen kínos Alex szembesülése saját ellébecolt életével az anyja naiv várakozásának fényében. A sörre nyilván elszív majd egy-két spanglit, amikor visszamegy Charlotte házába – Bertalan e pillanatban némi megértéssel gondolt a szemközti házból időnként átszivárgó füves illatokra –, s az majd segít neki elaludni.

Alex valóban búcsúzkodni kezdett, feltápáskodott a földről, zsidbadt tagjaival már nem kísérelte meg, hogy átlendítse magát a kerítésen, a kapun át távozott, ahogy szokás.

Jó lehet ilyen szabadnak lenni – sóhajtott Ágneske, akit Bertalan a húga két lánya közül kicsit jobban kedvelt a másíknál. A fia osztálytársát is ott fogta éjszakára, akármilyen kihalt a városba vezető bekötőút éjszakánként, nem engedhetett robogóra ülni egy sörszagú kamaszt, már csak a rendőrök miatt sem, ezért a két fiú felvonult a padlás vendégváró matracaira, a lányok meg elfoglalták Andris szobáját. Pakolászás, ágyazás közben hangzott el a sóhaj. Bertalan megcsóválta a fejét, és rásandított kedvenc unokahúgára:

– Jóképű svihák ez az Alex, ha pocakja lenne, mint általában a kamionsofőröknek...

– Ne szemétkedj, Berci bácsi! – támadt a lányka Bertalanra, fülig vörösen.

– ...akkor nem egy romantikus kalandort látnál benne – Bertalan rezzentelenül befejezte a mondatot. Andris fültanúja lett a szóváltásnak, mert valamiért még vissza kellett tértie a szobájába, és színlelt közönnyel megszólalt:

– Na, Apukám, azt azért megnézném, hogy vezetnél át egy trélert az Alpokon vagy a Pireneusokon, amikor még a Toyotával sem tudsz simán behajtani a kocsibeállóba.

Bertalan apró szoritást érzett a mellkasában, amit csak egy dühös válasszal tudott volna feloldani, de jobbnak látta, ha elüti tréfával a fia szurkálódását, és vénasszonyhangon sopánkodni kezdett a kapu betonoszlopának álnokságán, amiért az ő érkezésekor direkt mobilizálja magát, és beljebb araszol legalább fél méternyit. Máskor is csipkelődött vele Andris, kölcsönösen ugratni, Andris szavával cikizni szokták egymást, de ez más volt. Ez pártütés volt, egyfajta hűtlenség, igazi szembefordulás. Még reggel is sajtolt benne a sére-

lem, amihez hozzájött egy rossz álomból visszamaradt szorongás is. Véletlenszerű asszociációja válthatta ki azt az álmot. Amikor magában úgy minősítette Alex kitárulkozását, hogy a fickó a lelkivilágának elmocsarasodott terepére tévedt, túl élénken merült fel emlékezetében a vadvízi túra, amelyen ő valóban benn rekedt egy nádtenger útvesztőjében a csónakjával. Az éjszaka folyamán aztán oda álmodta magát, vagyis egy olyasféle helyre, cuppogott, bugyborgott mellette és fojtó szagokat böffentett ki a sár, furcsa, de még a bűzt is érezte álmában, és fulladni kezdett, erre riadt fel.

Korán kelt, ahogy mindig. Piszmogva reggelizett, szerette elnyújtani az ébredés folyamatát. Mellesleg a gyerekek reggelijét is úgy-ahogy előkészítette, bár tudta, hogy a kamaszok sokáig alszanak, Andris ünnepnapon csak ebédidőben kerül elő. Így hát meglepődött, amikor Ágneske röviddel az ő motoszkalásának megkezdődése után kisomfordált a konyhába. Még mindig duzzogott, kelletlenül köszönt, de leült vele szemben egy pohár tejjel.

– Az Anyu azt mondta, hogy ti is virágyerekek voltatok – szólalt meg végül. – Ezek az Alexék, ugye, hippik? Azért vannak a színes szalagok a kerítésükön.

Bertalan elcsodálkozott: virágyerekek? Ezt mondta a húga? Dehogy voltak ők hippik! Csak majmolták, amit a filmekben láttak. Bertalannak is hosszú haja volt, bő vászoninget vásárolt erdélyiektől, meg tarisznyát, igazi parasztholmikát, egy összehajtogatott, mintás kendővel kötötte át homlokát, és persze farmernadrágja is volt, de sajnos nem márkás, csak honi utánzat. Meg egy falusi búcsúban egy kézművestől bőrsarut szerzett be, hasított marhabőr, elnyűhetetlen, az tényleg nagyon menő cucc volt. Akkor még nem volt bütyke és kalapácsujja, abban a saruban úgy nézett ki a lába, mint egy igazi vándoré, mint Krisztusé a festményeken. Mindig elégedetlen volt a külsejével, de ezt a csontos, hosszúkás lábfejet a saruban szívesen tudta a magáénak. A húga meg gyöngyöket font a hajába, és könnyű, gyolcs anyagból varrt magának blúzt meg hosszú, bő szoknyát, telente irhamellényt viselt. Ennyi volt az ő hippiségük. Nem éltek kommunában, nem füveztek, nem zarándokoltak el Indiába, hogy egzotikus szokásokat sajátítsanak el, például hogy színes zászlócskákat kötözzenek mindenhová, ahol megtelepszenek. Néhányszor stoppal mentek a Balatonra, egyszer a bolgár, egyszer meg a lengyel tengerpartra is. A húga rászakott a cigarettára, Bertalan azonban akkor még atletizált, és az edzője kiütötte a kezéből, amikor először meglátta cigarettával. Kirúgta volna az egyesületből, ha megérzi rajta a dohányfüstöt. Képes volt megszaglászni edzések előtt. Nem bánta, mert neki nem is esett jól a keserű íz a szájában. A zenéket viszont szerette. Nagyon jó zenék voltak. Tulajdonképpen ezek a ritmusok, érzéki, rekedtes torokhangok, lassú suttogások vezették rá, hogy hogyan kell szeretkezni. A dugást megtanulja az ember a pornófilmekből, de hogy hogyan kell magadhoz vonni egy lányt, azt ez a zene mutatta meg.

Virágyerekek? Jól hangzik, a szóhasználattal idealizálni lehet azt az életmódot, amelynek a lényege az élőködés a valahogy csak hozzáférhető pénzforrásokon, és a szexuális szabadosság. Mindebben nekik a húgával nem volt részük, és a húga, úgy látszik, kiszínezte magában azt a keveset, amit idehaza a szocialista táborban, a szülők felügyelete alatt, majd filléreskedő kollégistaként a nyugati fiatalok szubkultúrájából megéltek. Csak pár évig tartott ez a szálnalmas, pótlékokból kreált hippiskedés is, mert mihelyt munkahelyekre kellett bejárni, már zakót és nyakkendőt vett fel ő is, ahogy az egész generáció, vége lett a fiataliságnak.

– Nekem tetszenek a hippik, kár, hogy most más a divat – minthogy nagybátyja nem reagált közlésére, Ágnes szólalt meg újra. – Anyuval megnéztük a *Hair*t, a többi film, amit mutatott, nem tetszett annyira, túl sok bennük a politika, de a *Hair* szuper volt. A régi fényképeken ti is olyanok vagytok, mint a filmen a csajszi meg a fiúk. Berci bácsi, neked vállig ért a hajad! Hogy van ez, hogy ennyire megváltoztál?

– Hülyéskedsz, Ágneske? Vannak kortársaim, akik még mindig copfot hordanak a kopasz fejbűbjük alatt. Akkor jobban tetszenék neked?

– Te nem vagy kopasz – tiltakozott a kislány, és Bertalan hálásan megköszönte a kegyes bókot. – De nem is a kopaszságról van szó – folytatta Ágneske. – Arról van szó, hogy azok az öreg muksók a copfjukkal vagy ősz lófarkukkal még mindig a dögunalmas, könyörtelen világ ellen tüntetnek. Lehet, hogy az ő korukban már nem tudnak olyan szabadon élni, mint Alex, de szeretnének. Anyu is szeretne, én tudom. Te, Berci bácsi, azt hiszem, megöregedtél. Elfogadod a feltételeket. Elfogadod, hogy terrorizáljanak a mindenféle előírások, elvárások, meg minden.

– Így van, kislányom. Elfogadom, hogy az életben maradásnak racionális feltételei vannak. Jól mondod: ezek a feltételek, bizony, terrorizálnak. Nagyszerű szót találtál a helyzet jellemzésére. De veled mi van? Gondolom, rövidesen felvételizel egy terrorizáló egyetemre vagy főiskolára, rabigába döntő vizsgákat fogsz sorra letenni, csupán csak azért, hogy elfoglalhass egy ugyancsak terrorizáló állást, amely az életfeltételeidet biztosítani fogja. Vagy másképpen képzeled az életed folyását? Elmész Londonba mosogatni? Egy ismerősöm fia, igazi virágyerek, kutyasétáltatónak ment Londonba, és hogy ne haljon éhen, megdézsmálta a sétáltatott kutyák kajáját. Vagy netán Franciaországba, mint itt szemben ez a három szomszéd? Akiket te ábrándos virágyerekeknek nézel? A színes rongycsíkjai miatt?

– Tudom, hogy mindenért meg kell dolgozni, tudom, hogy be kell illeszkedni mindenhová, tudom, hogy igazad van, Berci bácsi, de én ettől utálkozom. Annyira utálkozom, hogy szántszándékkal rossz tanuló voltam sokáig. Anyu kétségbe volt esve, még előtted is eltitkolta. Pszichológushoz hordott, aki tesztek csináltatott velem, és kiderítette, hogy az eszemtől lehetnék akár jó tanuló is, röhögtem magamban, hogy neki ehhez a diagnózishoz tesztek kellettek, de arra, hogy szándékosan szabotáljak, bezzeg nem jött rá. Mindenféle vad elképzelései voltak az elfojtott traumáimról. Azért hagytam abba a szabotálást, mert elszégyelltem magam Anyu előtt. Nem akartam őt kínozni. Meg hát rossz tanulónak lenni elég megalázó. Sajnos, lopni a kutyakajából, szintén elég megalázó. Tehát nyugodt lehetsz, felvételizem, vizsgázom, munkába állok, ahogy az előbb végigmondtad, Berci bácsi, csak semmi de semmi kedvem hozzá. Úgy élni, ahogy ti éltek, nincs értelme.

Bertalant letaglózta unokahúga vallomása. Egy szörnyű gondolat kísértette: a kamaszok néha ilyen lelkiállapotban lesznek öngyilkosok. Nagyon félt, hogy esetleg olyasmit talál mondani, amivel csak ront Ágnes végletes életundorán, de meg kellett szólalnia.

– Kicsi Ágnes, ne hidd, hogy nem veszem komolyan az igazadat. Mindannyian elrettenünk a ránk váró felnőtt élettől, legalábbis legtöbben. Alighanem csak a legboldogtalanabb, elhagyott vagy bántalmazott gyermekek számára felszabadító a felnőttkor. Gyerekként élni egyszerűen jobb. Még sincsen egészen igazam, amikor igazat adok neked, mert nem olyan pocskék ez a mi kötelességektől megnyomorított életünk sem, mint amilyennek te látod. Rajtad is múlik, hogy mennyire lesz pocskék. Ha nagyon akarod, akkor persze végigszenvedheted az életedet, találsz rá elég okot, de ha akarod, akkor még a robotként végzett munkában is lesz örömed, nemhogy az olyan tevékenységben, amihez kedved van. Most azért vagy itt, mert szeretsz bicajozni és gombát szedni az erdőben. Miért gondolod, hogy nekem nem jutnak ilyen örömök? Öröm most ez a beszélgetés is veled. Elszomorítottál, mégis örülök neked. Atya Ég, ezt aztán jól megmagyaráztam.

– De legalább igyekeztél – mormogta engedékenyen a kislány.

A villamoson, úgy látszik, mindig történik vele valami – Bertalan ezen a napon is felzaklatva ült be a vonatba, majd a Toyotába. Emésztette az imént látottakat. Kivételesen elég üres volt a villamos, jól rálátott a közelében lehuppanó fiatalemberre. A piszoktól majdnem fekete volt a keze, fekete szegély a körmein, olcsó munkásbakancsot viselt, és a nadrágja is piszkos, néhol szakadt volt. Valóságosak voltak a szakadások, nem gyárilag előállítottak, mint a divatos farmereken. A fejét lehorgasztva tartotta, nem lehetett az arcába látni. Aztán vele szemben, a villamos másik oldalánál a felhajtható ülést sietősen elfoglalta egy izgatott

kisfiú, kezében chipses zacskóval. A fiatalember ekkor felemelte a fejét, szembenézett a kisfiúval, mozdulatlan arccal. A kisfiú várakozóan függesztette rá a szemét, a férfi alig észrevehetően bólintott. Erre a kisfiú, aki viszonylag tiszta volt, ruházata is elég rendes, bontogatni kezdte a zacskót. Bertalannak mérlegelnie kellett, hogy a piszkos férfi apja-e a tiszta kisfiúnak, vagy esetleg bátyja, mert a férfi annyira fiatal volt, hogy ezt nem lehetett könnyen eldönteni. Fiatal volt, de végtelenül fáradt. Kitartóan és valahogy szomorúan is nézte a kisfiút, aki végre fel tudta tépni a zacskót, és kivett belőle egy krumpliszirmot. Bertalan látta, hogy a fiatal férfi nyel egyet. Nagy, görcsös nyelés volt, de az arca merev maradt, csak nézte az eszegető gyereket. Bertalannak kedve lett volna rászólni a kisfiúra, hogy kínálja meg az apját – csakis az apja lehet, mert csak egy apa tudja jóleső érzéssel nézni, ahogy a fia élvezettel eszeget, miközben ő éhesen kívánja az ízes falatokat, de megállja, hogy kérjen. A chipset a nem éhes ember is nagyon meg tudja kívánni. Még Bertalannak is összefutott a nyál a szájában. Persze, türtőztette magát, és bosszankodni kezdett az until ismert reflexén, amely megint megmutatta, hogy menthetetlen altruista, egyszerűen nevetséges... még hogy rászólni egy idegen gyerekre! Igaza volt Alíznek, amikor folyton azt vágta a fejéhez, hogy született balek, élheterlen, mulya, lúzer, egykori felesége rengeteg szinonimát tudott az ő beteges jóembségének megnevezésére. Szerencsére felszabadult a fiatalember melletti ülés, a kisfiú sietősen oda telepedett át, és azonnal a férfi felé nyújtotta a zacskót.

Bertalan megkönnyebbült, de ugyanabban a pillanatban a hátuk mögül egy nőalak rajtaütésszerűen ráborult a kisfiúra, oly hevesen, hogy Bertalant is szinte súrolta, közben fejhangon hadart és vihogott, és csókokkal halmozta el a gyereket. Amikor felegyenesedett, Bertalan láthatta, hogy vékony termetű, ő is nagyon fiatal, neki is piszkos a keze és a ruházata is, viszont az apának vélt férfi ólmos nyugalomával szemben ő mértéktelenül fel volt dobva. Ide-oda szökellt a villamos dülöngélésével nem törődve, kapaszkodás nélkül, zsebre dugott kézzel, és hadarászott-vihorászott folyamatosan. Bertalan annyit vett ki a hangáradatból, mintha testvéreként mutatta volna be a férfiak egyikét a másikának. Valószínűleg a vele érkezett, rosszarcú, mereven viselkedő férfit a továbbra is mukkanás nélkül üldögélő fiatalnak, de az is lehet, hogy fordítva, a fiatal férfit mutatta be testvéreként a rosszarcúnak. Bertalan jól rálátott az ülő férfi arcára, aki ugyanolyan kitartóan, mint imént a gyerekekre, most az ugrádozó nőre függesztette fáradt tekintetét, de amíg a kisfiút nézve ebben a tekintetben lágyság bújt meg, a nőre szegezett barna szemben jól felismerhető volt a kemény, éber figyelem. Így csak elvált párok néznek egymásra, gondolta Bertalan, és máris úgy vette, hogy a nő a gyerek anyja lehet, s valaha a fiatal férfi párja volt, aztán mindkettőjüktől meglépett. Testvéri viszonyt egyik férfival sem tudott feltételezni, mert a nő és a rosszarcú végletesen különböző emberfajtaához tartoztak, a fiatal férfi meg aligha nézne a hűgára vagy nővéreire ilyen ádáz tekintettel. Hogy a nő ebben az állapotában mit fecseg össze, kit mutat be testvéreként, nyilvánvalóan egyáltalán nem számít.

Ezen sem tűnődhetett sokáig, mert ugyanolyan váratlanul, amiként a nő jelent meg a villamoson, három szolgálatban lévő rendőr állt meg mellettük, és a személyi igazolványokat kérték. A rangidős rendőr utcai rendbontást emlegetett – „nem megengedett a közrend megsértése Budapest utcáin” –, Bertalan nem értette, miféle rendbontásról lehet szó, egyáltalán hogy kerültek a villamosra a rendőrök, talán a rosszarcú és a viháncoló nő után jöttek, hiszen az apa és a fia már egy ideje itt ülnek, teljesen némán. A nő kisodort a zsebéből egy szál cigarettát, ott fehérlett a lábuknál, de a rendőrök nem vették észre. Bertalan biztosra vette, hogy dzsoint, amitől a nő motozás esetére szabadult meg, és megvilágosodott eszelős ugrádozásának és vihogásának eredete is. A nőnél nem volt igazolvány, de valami adatokat bediktált a tableten keresgélő fiatal rendőrnek, azok mintha stimmeltek volna, legalábbis a nőt békén hagyták. Az idősebb, rangidős rendőr a fiatal apával váltott néhány szót. Nála volt igazolvány, s Bertalan olyasmit hallott, hogy a gyerek miatt járt a második körletben, tehát minden bizonnyal intézetből hozta el, de hogy miért kell számot adnia arról,

hol járt, illetve hogy a rendőr honnan tudta, hogy a második kerületben járt, az Bertalan számára nem derült ki. Amit megtudott, azt is a rendőr szavaiból hámozta ki, mert a fiatal férfi nagyon halkán és röviden beszélt. A rendőr kedélyeskedett a gyerekekkel, hogy fel fogja rakni a vonatra, és visszaküldi Erdélybe, kacscintott rá, mosolygott, a gyerek arcát nem láthatta Bertalan, csak azt észlelte, hogy mozdulni nem mozdul, hangját nem hallani.

A nő nagyon megcsendesedett, a rosszarcú állt, mint a cövek, órá csak ekkor került sor az igazoltatás folyamatában. A rendőr a Nyugati pályaudvart emlegette, ahol majd leszállnak együtt, de Bertalannak is le kellett ott szállni, ezért nem figyelhette tovább a történeteket.

Pokolian sajnálta azt a fiatal férfit. Biztos volt benne, hogy jó ember. Elment a fiáért, vett neki chipset, és bárhogya kívánta, nem kért belőle. Harmonikus arcvonásai is fegyelmezett, tartásos embernek mutatták. Piszkos volt, igaz, de kezet lehetett volna vele fogni.

Ezúttal tökéletes ívben kanyarodott be a háza kapuján, pedig észlelte, hogy a szemközti teraszon ott tanyáznak a ház új lakói, s tőlük mindig egy kicsit zavarba jött. A fiát azonban nem találta otthon. Nem kérdezte meg tőle reggel, hogy van-e edzése vagy más programja, s azt sem, hogy mit kér vacsorára. Próba-szerencse, felhívta, bár ha épp az edzőteremben lenne, nem vehetné fel a telefont. A telefon kicsöngött, és Bertalan döbbenetén érezte, hogy hallja a csöngést a közelből is, azonos tempóban. A szemközti házból. Megszakította a hívást. Gondolkodnia kellett. A fia tehát vendégeskedik Charlotte-nál, és természetesen áhítatos csodálattal hallgatja Alex igehirdetését. Szinte elzsibbadt a rátört, homályos érzésektől. Féltekenység? Féltes? Rossz sejtelmek? Felmérte, hogy nincs joga durván hazarendelni a fiát. Andris láthatta, hogy megérkezett, látta a telefonkészüléken is a kijelzést, jönne, ha akarna. Nem is okos húzás szigorú apát játszani, csak úgy átóbégatni a fiáért, a társasággal mit sem törődve. Bunkóság lenne. Ha meg átmegy érte, nyilván egy időre csatlakoznia kell hozzájuk, így közelebbi kapcsolatba keveredhet velük, mint amilyenhez kedve van. Inkább nekiállt főzni, éhes is volt, meg az ételszagra Andris is haza fog jönni magától.

Jött is, lazán, derűsen, de Bertalant nem tévesztette meg: látta rajta a feszültséget. Tehát Andris felkészülten várja az ő szemrehányásait. Hohó, barátocskám – gondolta Bertalan –, annyi eszem azért van, hogy most nem adok módot neked a megsértődésre. A terítke ott várta az asztalon, Andris pillantása kicsit elidőzött az apja pókerarcán, majd lezöttyent a helyére. Elfogulatlan hangon közölte, hogy odaát már kapott enni, de azért éhes maradt, mert Charlotte és Kinga vegák, mindenféle zöldségeket rotytantottak össze, nem volt rossz, de azért utána desszertként Alex szalonnázni kezdett, s abból őt már nem kínálta meg. Bertalan méltányolta magában, hogy a fia ilyen jól kezel egy konfliktushelyzetet, képes elfogulatlannak mutatkozni, amivel hárítani tudja a küszöbönálló vihart. A mindkettőjükben ott lapuló feszültség így aztán a vacsora alatt szóváltás nélkül felengedett. Mindazonáltal Bertalanban maradt belőle egy apró, megkövült rossz érzés a további napokra is.

Andris sokat időzött a szemközti házban, bár volt, hogy Bertalan hazaérkezésekor otthon találta, de ilyenkor meg vacsora után ment át a három fiatalhoz. Néhányszor kész vacsorával várta az apját, Bertalan azt hitte, ezzel a gesztussal akarja ellensúlyozni hűtlenkedését, hiszen Andris számára veszekedések nélkül is egyértelmű lehetett, hogy ő görbe szemmel nézi Alexékkal való barátkozását. De amikor már harmadszor fordult elő, hogy a húsételből Andris jócskán elméretezte az adagokat, és sok maradt a lábasban, Bertalan rájött, hogy a fia nem az ő engesztelése céljából főz, hanem Alex számára biztosít másnapra húsos fogást. Ezt már szóvá kellett tennie. Menjen Alex étterembe, ha húst akar enni a kényeszerű vega koszt helyett! Nem mintha Bertalan a jóteknokodás költségét sajnálná tőle, csak nem érez indítást Alex örökbefogadására, a fickó túlkoros már ahhoz. – Igyekezett tehát némi humort vegyíteni az adakozás letiltásába, apellálva Andrisnak a groteszk iránt való feltűnő fogékonyságára. Könnyedséget mímelt, holott harag forrt benne, mély, forró harag; ő maga is aránytalanul, oktalannak találta, mégsem volt képes nem érezni.

Olyan szoros kapcsolatban, mint ők voltak a fiával, nem lehet egy kis szerepjátszással át-ejteni a másikat. Andris tévedhetetlenül reagált apja valódi érzelmeire, a haragra haraggal.

– Naná, hogy nem a pénzről van szó! Mert téged, ugye, egyáltalán nem szokott érdekelni a pénz. Te olyan nagyvonalú vagy! Jaj, Apa, csak ezt ne mondtad volna! – fortyant fel, s mert az apja a váratlan támadástól megnémult, szemrehányással folytatta: – Annyira elegendem van már ebből a kicsinyességből. Minden olyan pitiáner itt nálad.

Az anyjáiéknál legalább rendetlenség van – fejtegette, mert az apja továbbra is hallgatott. – Az új „apuka” legalább bunkó, nem lehet komolyan venni, nem is várja el, neki bőven elég, hogy ő maga rettentő jó arcnak tartja magát. Ez néha egészen szórakoztató. De Bertalan úgy működik, mintha életre kelt vasúti menetrend volna. Persze, neki gyerekként az csak jó volt, hogy az apja tökéletesen kiszámítható és megbízható, de mára ez már halálosan nyomasztja. Odaát, Charlotte-nál valósággal fellelegzik, mert azok hárman őszinték, szabadon kimondanak mindent, amit gondolnak, beolvasnak egymásnak, ha úgy adódik, nem az van, mint amit ők ketten az apjával művelnek, hogy tapintatosan elhallgatják egymás elől a valódi véleményüket. Bertalan is napok óta sunnyog, nem volt képes egyenesen megmondani, hogy ellenzi az ő barátkozását Alexszel és a lányokkal. Erre persze ő, Andris is sunnyogni kezdett, úgy tett, mintha ezt nem venné észre. Ez a legborzasztóbb az egészben, hogy ő is olyanná vált már, mint az apja. Ő is pitiáner és gyáva és alkalmazkodó. Odaát szabad tud lenni, végre tudja, mi az a szabadság. Ezek hárman nem rohantak volna, hogy elérjék a vonatukat, hanem ott maradtak volna a villamoson, vagy ha kell, a rendőrök után mentek volna, hogy megtudják, miért igazoltatták azokat a nyomi alakokat, és egyenesen megkérdezték volna azt a szakadt fiatal muksót is, akit az apja annyira de annyira megsajnál, hogy kicsodája a gyerekeknek és a nőnek, mert ez lett volna a természetes, nem az, amit Bertalan csinált, hogy otthagyt a csapot-papot, mert neki, ugye, megy a vonatja, aztán pedig napokig rágódik, hogy vajon mi is lehet a valóság amögött, ami lezajlott a szeme előtt, és ugyan vajon hogyan folytatódhatott az igazoltatás. Ez szánalmas. Az ember ne legyen eleven menetrend meg pénztárgép meg illemtankönyv.

Andris már akkor is mérgelődött – emlékezett vissza Bertalan –, amikor a vacsoránál azon melegében elmesélte neki a rejtélyes esetet, amelynek hazafelé a villamoson tanúja lett. Akkor ő úgy vélte, az a baja, hogy a sztori befejezetlensége miatt kielégítetlenül maradt a kíváncsisága. Bárha maga a sztori igazán jelentéktelen, és nem sok szót érdemelne, mégis érthetőnek találta Andris gyerekes bosszankodását. Az a düh azonban, ami ezen az újabb estén a fiából kitört, már korántsem volt gyerekes. Kiviláglott, hogy az elégedetlensége sokkal mélyebb rétegekből fakadt akkor is és most is. Bertalan egész lénye és – egyik kedvelt írója, Csurka szavával – „létezés technikája” e düh címezettje. Ugyanaz, amihez Bertalan maga is alapjában véve kritikusan viszonyul. Mert ő is rühelli saját monoton életmódját, túlzottan lojális reflexeit, defenzív stílusát, férfiatlan passzivitását, csak éppen nem tud jobbat produkálni sem önmagából, sem életteljesítményből. Ennyire futja, passz. Egyetlen pozitívumot tudott felhozni fogyatékoságai mentségére, hogy éppen e fogyatékoságok révén tudott jó apává válni. Abban a biztos tudatban fogadta el tehát a csökkentett üzemmódban zajló életét, hogy legalább apának sikerült megfelelnie, és most a fia szembesítette azzal, hogy ez sem igaz. Andris elutasítja őt úgyszólván mindenestül.

Ez nem az a felismerés, amelyre azonnal reagálni lehet. Bertalannal is süllyedt, egyre csak süllyedt a lift, csuda, hogy mekkora mélységek vannak az ember tudatában, máskor szóhasználat szerint a lelkében, hogy ennyi süllyedés lehetséges benne. Az ő szokásos jóemberes reflexével annyit azért kipróbált magából a fia megnyugtatóására, hogy sok mindenről kell még beszélniük, ezek bonyolult dolgok, amiket Andris felhánytorgatott, nagyon sok mindenről, majd, esetleg már holnap, de most neki még dolga van, be kell fejeznie egy havi jelentést. Becsukta a szobája ajtaját, pedig általában azt nyitva szokta hagyni.

Nem került sor Andris szemrehányásainak megvitatására, sem másnap, sem később. Bertalan elszörnyedt, amikor kezdte megfogalmazni magában a válaszait, mert ráébredt, hogy merő mentegetőzés minden, amit mondani készül, magyarázkodás, s erre nincs oka, mert arra viszont minden oka megvolt, hogy úgy éljen, ahogyan élt. Vagyis állampolgári normák szerint, olyan korban, amikor közveszélyes munkakerülőnek minősült az, akinek nem volt munkahely bejegyezve a személyi igazolványába. Takarékosan, mert szűkölködött szinte egész életében, csak újabban, minisztériumi középvezetőként nem kell fogához verni a garast, Toyotát vehetett a Polski Fiat, a Trabant és a Suzuki után. Apropos Trabant, évekig kellett várni a kiutalásra, a fiatalok ezt épp úgy nem tudják felfogni, mint azt, hogy csak kétfévente lehetett kérvényezni útlevelet, amelyhez mindösszesen 70 dollár költőpénz járt. Végképp nem tudják elképzelni az útlevélkérelem indoklás nélküli elutasításának bevett gyakorlatát. Na, édes fiam, tessék ilyen körülmények között megélni a szabadságot! És később a lakásszerzés rémálomszerű epizódja a jogszabályok kijátszásával, fiktív cserékkel, rettegve a lebukástól, még jobban attól, hogy abban a törvénszegő szürkemezőben, ahová akaratlanul besodródottál, profi csalók martalékvá válhatsz, s legeslegjobban attól, hogy mégsem sikerül nyélbe ütni az illegális üzletet, lakás nélkül maradtok, pedig fiacskád világra jötte minden percben várható. Aztán a válás után talpon maradni, ahhoz is kemény önkorlátozás kellett. Igenis, menetrend szerint kellett működni, józanul, a szó minden értelmében józan fejjel. A közös lakás eladásából származó pénzt nem albérletekre eltékozolni, hanem beérni egy pitiáner, de téliesíthető házacskaival az erdei üdülőtelepen. Ennyit a megalkuvásról. Itt, a hegyen szükségképpen a menetrendek rabjává válik az ember, lévén, hogy a világ másik végére jár dolgozni. Nem csoda, ha végül maga válik megelevenedett menetrenddé, ahogy a fia találóan megfogalmazta. Vajon Andris valóban nem tapasztalta még meg, milyen boldogság, hogy a vonatok percre pontosan érkeznek és indulnak veled a célod felé, és milyen megrázkódtatás, amikor egy járat kimarad, vagy pláne leáll az egész közlekedés, s ott állsz tehetetlenül, kilátástalanul egy peronon? Valóban nem tudja, mekkora szamárság ilyen mérhetetlen megvetéssel illetni a menetrendeket? A szabályozottsággal azonosítani a szabadsághiányos állapotot? Ugyan már! Épp a szabályok felrúgása, az anarchia teszi kiszolgáltatottá az embert. Bertalan idáig jutva morfondírozása közben teljességgel reménytelennek találta, hogy jobb belátásra készíthetné a fiát a győzködésével, s megaláznál, hogy megértést kunyeráljon tőle a diktatúrában és a szegénységben kifejlődött reflexei iránt.

De másnap amúgy sem lett volna alkalma a beígért beszélgetésre, ha netán nem tántorította volna el tőle az oktalanságának és a magyarázkodás megalázó voltának a felismerése, mert egy cédula várta az asztalon: „Nem kérek vacsorát, az erdőbe mentünk szabad ég alatt aludni, vittem a hálózsákokat, szia.”

Bertalan egyfelől fel volt háborodva, hogy a fia nem kért tőle engedélyt az éjszakai kirándulásra, másfelől megkönnyebbült, hogy nem kellett döntenie, megadja-e az engedélyt vagy sem. Nem látta világosan, hogy milyen döntést hozott volna. Merte-e volna megfosztani Andrist az izgató kalandtól? Kényelmesebb lesz utólag leszidni az engedélykérés elmulasztása miatt – látta be Bertalan némi egészséges szülői cinizmussal.

Úgy határozott, hogy annyit mindenesetre megszívlel Andris kritikájából, hogy nyíltan vállalja Alexékkal szemben érzett averzióját, s egyenesen rákérdez arra, ami piszkálja, egyáltalán: beszélni fog aggodalmáról.

A fiú sértő kifakadásának emléke észrevétlenül törlődött az erdőben, szabad ég alatt megejtett alvás kalandja révén, mert egyrészt Andris jókedvű, érzékletes beszámolója az éjszakai erdő moccanásaitól, szárnysuhogástól, gallyak roppanásától rémüldöző nők élénk fantáziájáról, másrészt az elmulasztott engedélykérés miatt apai szigorral abszolválta korholás mindkettőjük idegzetéből kisöpörte a dühöt is, a sérelmet is. Úgy teltek a napok, ahogy korábban, mintha mi sem történt volna. Kivéve, hogy Bertalan végre egyenesen megkérdez-

te a fiától, amin kezdettől fogva rágódott magában: szívott-e odaát marihuánás cigarettát? Mert tulajdonképpen emiatt van ő annyira a barátkozásuk ellen – közölte semleges hangon, nyílt tekintetét Andris arcára szegezve.

Andris a körmét kezdte nézegetni, ez bizony érthető válasz volt a kérdésre, de Bertalan szóbeli beismerést is várt tőle.

– Nem valami nagy szám, mondták is, hogy először nem sokat érez az ember, pláne hogy nem dohányzom, s nekem maga a füstölés se megy igazán. Nem fogok rászokni, ne parázz, Apukám, egy-két dzsoint még nem tesz drogossá. Alex és Charlotte sem drogosok, csak szívnek néha, Kinga már jobban benne van, azt hiszem. És ő valahogy kötekedő lesz, ha beáll, Alex meg kimondottan nyugis és kedves olyankor.

– Minden drogos így kezdi. Mindenki azt hiszi, hogy egy-két füves cigaretta, az semmi – mondta Bertalan letörten. Azt jó jelnek tartotta, hogy Andris nem hazudott, és továbbra sem szeretne volna belefojtani a szót, de meg sem tagadhatta önmagát: egyszerűen nem mondhatott mást, mint ezt az obligát közhelyet. A fiú pedig, ugyancsak híven önmagához, megfagyott, sietősen aludni ment.

Bertalan azzal vigasztalta magát, hogy csak néhány hetet kell kibekkelniük, a nyaralás záros határidejű mindenki számára, Alexék hamarosan távozni fognak Charlotte házából, utána Andris már nehezen juthat fűhöz, vagy legalábbis ő nagyobb hatásokkal tarthatja vissza, ha már nem a közvetlen csábítást kell legyőznie. Charlotte önmagában nem jelenthet nagy csábítást Andris számára, különben is lehet, hogy Charlotte is visszamegy Franciaországba. A nyílt beszéd, az, hogy Andris a füvezést bevallotta az apjának, némileg javított a hangulatukon, kisebb lett a feszültség közöttük, s az utolsó este előtt néhány nappal volt még egy komoly beszélgetésük, amelyet a fiú kezdeményezett.

Zavartan elmormogta, hogy van valami, amivel nem tud mit kezdeni. Aznap délután Kingának rohadt rossz kedve volt, kötekedett mindenkivel, Andris emlékeztette az apját, hogy egyszer már mondta is neki, hogy Kinga agresszív lesz, ha szív. Alex és Charlotte nem szívtak, vele játszottak egy Scrabble-hez hasonló társasjátékot. Alexet végül nagyon felidegesítette Kinga hisztije, ráförmedt, és Kinga erre kikelt magából, hogy Alex egy tahó állat, tudhatná, hogy Kingának ez a nap nagyon nehéz, mert ezen a napon lőtte fejbe magát az apukája. Alexen látszott, hogy erre tényleg nem gondolt, de egyáltalán nem omlott össze, sőt, flegmán azt mondta, hogy sok év eltelt azóta, meg hogy Kinga apja, amilyen szemét alak lehetett, nem érdemelt más sorsot. Andris azt hitte, hogy erre Kinga végleg bepörög vagy sírni kezd, de hirtelen Kinga is átváltott flegmába, és Alex képébe vágta, hogy egy intézeti gyerek ne oktassa ki őt arról, hogy hány évig szabad gyászolnia az apukáját.

– De hiszen, emlékszel, amikor átjött hozzánk először, ódákat zengett a mamájáról, hogy az hét gyereket nevelt fel, vitte haza a pékségből a maradékot, az volt a biztos pont a táplálkozásukban, meg hogy milyen büszke Alexre – Andris úgy fordult az apjához, mintha Bertalan is kedvelte volna a világjáró kamionost, nem pedig orrolt volna a vele való barátkozás miatt. Bertalannak jólesett a fia elfogulatlansága, az, hogy bizalma felülírta az elmúlt heteket megrontó ellentétüket.

– Na és? Megkérdezted tőle, hogy van ez?

Andris Charlotte-tól kérdezte meg kicsit később, hogy Alex tényleg intézetben nőtt-e fel. Charlotte úgy tudja, hogy amikor Alex anyja másodszor is férjhez ment, akkor az első házasságából való négy gyerekét állami gondozásba adta. Alex még nagyon kicsi volt akkor. Tulajdonképpen nem lehet rossz asszony, mert végig tartotta a kapcsolatot ezekkel a gyerekeivel is, csak nem tudta magához venni őket a három kicsi féltestvérük mellé. De Alex ezt titkolja. Szégyelli. Bertalan bólintott. Érthető. Andris gyanakvó hangsúllyal megkérdezte, mi érthető, az, hogy az anyja nem vette magához Alexet és a három lányt, vagy az, hogy Alex ezt szégyelli. Bertalan elmosolyodott:

– Ne aggódj, én is megsajnáltam Alexet.

Kis csend után az iránt tudakozódott Andrisnál, hogy kiderült-e valami Kinga apjának öngyilkosságáról. Kiderült-e, ki volt Kinga apja. Andrist ez kevésbé érdekelte, mint Alex gyermekora, és fel kellett idéznie, hogy hogyan is került szóba, mert – vallotta be az apjának – ő bizony ezt még Charlotte-tól sem merte volna megkérdezni, öngyilkosság, hát az nagyon gáz. Sikerült rátalálnia az emlékre: Kinga hőzöngött, hogy Alex túlságosan felülről beszél vele, na jó, igaz, ő most csak egy szociális munkás, öregotthonban eteti a demenseket, de ha az apja élne, akkor hercegkisasszony lenne, Alex pedig legfeljebb az alkalmazottja, esetleg az egyik sofőrjük. Alex azt válaszolta, hogyha Kinga apja élne, akkor Kinga látogathatná a fegyházak valamelyikében, és küldhetné a csomagokat neki. Charlotte egészen furcsa volt, kimondottan ellenségesen közbekiáltotta: „Feltéve, ha lenne igazság a Földön.” Alex rástartolt Charlotte mondatára, és valósággal acsarogva vetette oda Kingának, hogy bizony, az apukáját tutira kimosdatták volna a korára való tekintettel, ugyanúgy, ahogy mindegyik tömeggyilkost, aki '56-ban békés tüntetők közé lövetett.

– Tényleg igaz – fordult hirtelen Andris az apjához, megszakítva beszámolóját –, hogy igazságtétel címén mindössze lakhatóvá tettek egy-két elhagyott szovjet laktanyát a még életben lévő áldozatok számára, és ezzel le is tudták a dolgot? – Bertalan bólintott. A fiú lehajtotta a fejét. – Azt hittem, csak túloznak – mondta végül, és nagy sóhajjal tovább mesélte a veszekedés lezajlását.

– Kinga ennél a tömeggyilkos résznél azt kiabálta: „Az apám nem lövetett tömegbe! Az apám a saját fejét lőtte szét.” És nem is Alex, hanem Charlotte, pedig ő Kinga barátnője, sülve-főve együtt vannak, mégis könnyörtelen hangon a szemébe vágta, hogy ez a drágalátos apuka egy nagyszerű tudóst végeztetett ki, teljesen ártatlan embert, a város büszkeségét, koholt vádak alapján, amelyekről mindenki, ő maga is tudta, hogy teljesen alaptalanok. És nem kényszerből tette, rajta múlt minden. Másokat is kivégeztetett, de erről az egyről Charlotte történetesen sokat tud, mert a családja 1956 körül azon a megyeszékhelyen élt, ahol kiskirály volt Kinga apja, és az ő édesanyja ugyanabba a gimnáziumba járt, mint amelyikbe a kivégzett nagyember gyereke, sőt, osztálytársak voltak, a nagyanyja meg jó viszonyban volt a gyerek mamájával, vagyis az özvegygel. Sokszor hallotta a nagyanyjától, hogy ez a szerencsétlen gyerek a szemük láttára megkottyant akkor, és soha nem jött helyre, elmeszociális otthonban él, ha él még, mert szegénynek az anyja is korán meghalt. Az édesanyjától meg azt hallotta Charlotte, hogy annak a gyerekeknek ő, az osztálytársai mondták el, hogy aznap hajnalban kivégezték az apját, mert úgy jött iskolába, hogy nem tudta, nem hallgattak rádiót.

– Hogy hívják Kingát? Nem tudod véletlenül a vezetéknévét? – szólt közbe izgatottan Bertalan.

– Valamit mondogatni szokott. Hogy is van? Hogy ő... khmkhm Kinga, vele senki ne merjen kicseszni. Tudom, Apa, rémes, de hát ő ilyen. Sajnos, nem ugrik be a név, pedig egy kicsit mintha ismerős lett volna.

– Nem ez volt? – Bertalan kiejtett egy nevet, amellyel évekkal azelőtt, amikor épp a szóban forgó igazságtétel szükségessége, mikéntje és elmaradása tartotta izgalomban a sajtót és a közvéleményt, mindenütt találkozhatott a médiában, aztán pedig robbant a hír az illető öngyilkosságáról. Andris elképedve vágta rá, hogy igen, ez volt, de Bertalan ezt hogy a búsba találhatta ki.

– Újsághír volt – legyintett Bertalan, s kesernyésen hozzátette: a rendszerváltás idején még ő is sokkal jobban figyelt a politikai hírekre, mint újabban. – Akkor még eldőlhetek volna dolgok. Hogy is mondta Charlotte? – fordult félmosollyal a fiához: – Ha lett volna igazság a Földön.

Elég lett volna néhány mondat, hogy Andris kellően értelmezni tudja a keserű mondatot az igazság nemlétéről, utalás a külső-belső politikai kényszerűségekre, amelyek miatt a rendszerváltó politikai elit emulasztotta-elszabotálta az igazságtételt, mert korábbi okítá-

sok során már tőle telhetően bevezette a fiát a magyar politikatörténetbe. Az okításokra mindig valamilyen aktuális közfelháborodást okozó esemény szolgáltatott alkalmat, ezek az aktualitások Andrist is foglalkoztatták, s az együtt töltött hosszú estéken csak egymással beszélhették meg a világ dolgait a tévé hír- és vitaműsorait nézve. Bertalan azonban ezúttal felmérte, hogy Andris figyelmét új barátainak összecsapása köti le, lemondott hát a vesszőparipáin való nyargalászásról, inkább együtt érző apahangon megjegyezte:

– Nagyon kínos lehetett ez neked, Andriskám.

– Nekem? Ugyan, miért?

Bertalan csak a fejét ingatta, amolyan „ne szórakozz velem, fiam” kifejezéssel az arcán, a fiú, látva apja ironikus mosolyát, mérgesen folytatta:

– Mondtam már, Apa, nem is egyszer, hogy én pontosan ezt díjazom bennük. Hogy nincs tabu. Nincs sumákolás. Egyenesen a másik arcába vágják, ami nem tetszik nekik. Brutálisan. Aztán egy perc múlva már együtt nevetgélnek a mémeken, vagy beülnek a kocsiba, és mennek vásárolni. Ez baromi jó. Élvezem. Végre beleláthatok az emberekbe. Érted ezt? Legalább próbáld megérteni! Nem, ezt sem akarom, hagyd a francba. Nem fontos, hogy megértsd. Ha én szabad akarok lenni, akkor mindegynek kell lenni, hogy te értesz-e vagy sem. Te szoktad mondani, hogy a szabadságnak ára van. E pillanatban fogtam föl, hogy ez igaz. El kell engedjelek, Apa, sajnos.

Bertalan, úgy látszik, azokkal az állatfajokkal tart rokonságot, amelyek veszélyhelyzetben megdermednek, holtnak tettetik magukat. Élete során minden drámai fordulat alkalmával passzív maradt, visszavonult, alaposan megfontolta a következő lépését. Ezúttal is legszívesebben bement volna a szobájába, vagy ki az erdőbe járni egyet, de Andrist nem hagyhatta ott szó nélkül.

– Értelek, kisfiam – szaladt ki a száján. Rögtön tudta, hogy a „kisfiam”-mal most nagyot hibázott, de nem szívhatta vissza. Így hát megismételte, kicsit hangosabban: – Értelek, fiam, akármennyire zavar is ez most téged.

Az az utolsó este azzal kezdődött, hogy Bertalan egyedül főzött és vacsorázott, Andris az ételzagra sem jött haza a szemközti házból. Rosszkedvűen kanalazta az ételt, mert jócskán szivárgott a szomszédoktól a cigarettafüst, és a szokottnál hangosabban szólt a zene is. Rászakadt tehetetlenségének tudata. Dühöngve gondolt a bölcs szakértőkre, akik annyira, de annyira meg tudják magyarázni, hogy a szülői odafigyeléssel lehet legjobban kivédeni a drogvészelyt a kamasz gyerekeinknél. Tessék, ő figyel inaszakadtából, aztán mi az eredmény. Újra nagy kísértést érzett, hogy átcsörtessen, és hazaráncigálja a fiát. Egyre nehezebben győzte meg magát, hogy ez végzetes hiba lenne. Szerencsére aznap estére tényleg vitt haza valami munkát, azzal le tudta kötni a figyelmét, és korán ágyba bújt. Isten tudja, mi riasztotta fel, mert csönd volt. Rémlott neki, mintha alvás közben észlelte volna Andris moztosását a kapunál, az ajtónál, a szobájában. Éjfél után járt az idő. Bertalan szíve hevesen vert, mintha rémálomból ébredt volna, pedig épp nem álmodott semmit.

Kopogott az ajtón. Nem jött válasz. Hangosan kérdezte: Bemehetek? Kis mocorgás, hallgatás. Bertalanban felgyülemlett az aggodalom, és benyitott. A fia a bontatlan ágy szélén ült üres tekintettel, a sötét ablakra meredve. Lassan Bertalan felé fordult. A tekintete tompa maradt, de felismerte az apját. Az leroskadt egy székre, úgy vette, Andris a drog hatása alatt áll, és lázasan gondolkodott, mit tehetne a hatás megszüntetéséért. A fiú rámutatott a feketén csillogó ablakra, és beszélni kezdett:

– Az első időben, itt, nálad, nagyon félttem az ablaktól. Látod, olyan, mintha lenne mögöttem valaki.

– Igen, mindig azt mondtad, a sötétség benéz az ablakon. Azért vettem rá függönyt, meg csináltattam zsalugátért. – Bertalan sietve az ablakhoz lépett, behúzta a zsalugátért, s aztán a függönyt is.

– Nem ér semmit. A sötétség mindig ott van. Ez a lényeg. – Andris nagyon szomorúan és lassan ejtette ki a szavakat, de valamelyest felelevenedett hűdött állapotából. Bertalan vizet hozott neki, azt mohón megitta.

– Nagyon megszívtam, Apa. Nagyon. Annyira szerettem volna igazi, szabad ember lenni, azt hittem, én is arra való vagyok, szabadságra való vagyok, mert nem mindenki képes a szabadságra, arra képesség kell, tehetség, és van, aki szolgálékkal születik, és örültem, hogy én nem. Ezek hárman teljesen szabadok. Mindent a világon megengednek maguknak, és nekem ez nem megy. Én elundorodtam tőlük, Apa, Apa, még hánytam is. A kapujuknál. Oda. A tarka szalagjaik... Röhejes, nem? – Ingatta a fejét, és tényleg kínos vigorra húzta a száját, majd elkomorodva újra az apjához fordult: – Nagyon rosszul voltam. Nem tudom, hogy kerültem ide. A szobámba.

Bertalan rettegett a választól, amire számíthatott, de megkérdezte, mi undorította el ennyire Andrist. A fiú sokáig, nagyon sokáig nem válaszolt. Az ablak felé bámult, amelynek sötétben csillogó üvegét már takarta a függöny.

– Smároltak. Nyalták-falták egymást. Mindenki mindenkit. Először nevettek, hogy kis kukkoló vagyok, de amikor el akartam jönni, akkor visszarángattak és rám másztak mind a hárman, és szörnyű volt. De aztán Alex azt kezdte csinálni Charlotte-tal, akkor Kinga velem akarta, és ő egyedül már nem tudott lefogni, és elrohantam. Ez nekem nem megy. Ha ez is kell a szabadsághoz.

Bertalanban lángolt a düh. Feljelenteni, feljelenteni, feljelenteni a förtelmes bagázst, ez viharzott benne, de a józan gondolat is felködlött a lázas tudat peremén, hogy mekkora meghurcoltatást jelentene ez a fiának. Hál' istennek nem történt meg a legrosszabb, a szándék azonban megvolt rá, meg akartak rontani egy gyereket, nem lehet, hogy következmények nélkül megússzák. De egyedül erről nem dönthet. Andris joga a döntés, ő viszi a bőrt vásárra. Ezt vele kell majd megbeszélni.

– Szabadság? – kapaszkodott meg Andris legutóbbi szavában, hogy megszólalhasson egyáltalán, s a gyerek hullámhosszán maradjon. – De hiszen, édes fiam, ezek közönséges perverz rohadékok! Ha még csak egymással... Az ő dolguk! De amit veled műveltek...

– Ne! Apa, ne... kérlek – a fiú végre elsírta magát. Bertalan azonnal elhallgatott.

Milyen jó, hogy a férfiember ilyen kényes helyzetben férfias bölcselkedésbe foghat! Bertalan is szívesen átnyalábolta volna sírással küszködő fiát, és motyogta volna a könnyes, visszagyerekesedett arcába, hogy felejtsd el, felejtsd el, ezt nem szabad magadra vened, édes kisfiam, csak hogy nem tehetted, és nem is lett volna semmi haszna, sőt, Andrist még mélyebbre taszítaná egy ilyen részvénytílvánítás a megalázottságába, a meggyalázottság tapasztalatába. Egy nő, egy anya együtt sírhat a fiával, Bertalannak az ész fölényét kellett bevetnie a kétségbeesés ellen. Bármennyire kétséges is ez a fölény.

– Szabadság. Annyiféle szabadság van – kezdte újra szenttelen hanghordozással. – Van jó szabadság, például megszabadulni valami rossztól. Vagy jó szabadság az is, hogy választhatsz különböző utak között, választhatsz társakat, követhetsz valami okos célt. Mert az az igazi szabadság, Andriskám, szabadság a cselekvésben, nem pedig az élvezkedésben, az semmi, az kevés. Persze, szabadság az is, ha követheted vonzalmaidat, de abban már gubanc van. Ha valakit az ösztöne arra indít, hogy az ölésben találjon kielégülést, akkor, ugye, csak a szabadságát éli ki, amikor gyilkol. Ezt már szörnyűség elgondolni is. Te kárhóztatod a korlátokat, az önkorlátozást is. De mi lesz azzal a gyerekekkel, azzal a sebesülttel, akit magára hagynak, mert az anyja, apja, bajtársa a szabadsághoz való jogával kíván élni? Nem ragozom tovább, csak azt szeretném tisztázni, hogy te valami varázsszónak tekinted a szabadságot, ami mindent magába foglal, ami méltó az emberhez, ami értelmet ad az életnek. Abszolútumnak tekinted, és nem az. Éppúgy színe és borzalmas visszája van, mint minden eszmének, hitnek és vágyaknak a világon. Ha ezt egyszer megérted, akkor majd elhiszed, hogy én nem a szabadságodat akarom korlátozni, sőt, örülök, hogy olyan ember leszel, aki

törekszik a megélésére, mert ez döntéseket jelent, tehát felelősségvállalást jelent, s nekem csak az ilyen ember tetszik. Tebened, András, megvan a szabadság csírája, s megvan hozzá a mérleg is, amely nélkül szörnyeteggé tenne. Én már tudom. És azért beszélek ennyit, mert nagyon szeretném, ha te is tudnád, és becsülnéd magadat miatta. Most viszont próbálj meg elaludni. Semmi értelme itt ücsörögnöd. Mindjárt reggel lesz. Rendben?

Megsimította Andris vállát, egy pillanatig rajta nyugtatta tenyerét, aztán megkérdezte, hogy becsukja-e maga mögött az ajtót.

Éberem feküdt, lüktetett halántékán az ér. Nem jött álom a szemére, akkor sem, amikor látta, hogy Andris szobájának az ablaka elsötétül, és teljes némaság borult rájuk. A fiú valószínűleg álomba zuhant, mert a forgolódását Bertalan hallotta volna, vékonyak a házban a válaszfalak. Már-már elszenderedett, amikor az utcáról fojtott beszédhangokat hallott, egyáltalán, mozgás zaját, és látta, hogy a szemközti ház lakói csomagokat pakolnak a furgonba, amelyről nem derült ki, hogy kölcsönben van-e náluk, vagy Alex tulajdona. Mindenesetre Bertalan úgyszólván minden reggel a nyitott motorháztető alá görnyedve találta Alexet, elmerülten piszkált a motorban valamit. Ohó, ezek menekülnek – ébredt rá Bertalan a sietős pakolászás okára. Már pirkadt, vissza kellett húzódnia az ablakból, nehogy észrevegyék az autó körül sürgölődők, ámbár azok annyira izgatottak voltak, hogy aligha észlelték volna nem kívánatos jelenlétét. – Szóval tudatában vannak, mit műveltek az éjszaka, tudatában vannak, hogy Bertalan feljelentheti őket, s most elhúzzák a csíkot, nyilván egyenesen Franciaországba. Vagy mégsem? Azt sem tartják elég biztonságosnak? Tartanak az Interpoltól is? Máshová, talán Belgiumba készülnek? Csordultig betöltötte az undor és a gyűlölet, de tagadhatatlanul kezdett fellélegezni. Eleve húzódozott a feljelentéstől az Andrisnak jutó lelki teherre gondolva, és íme, a tettesek eliszkolása egy csapásra megszüntette a lépéskényszert. A pánikos félelem pedig, amely a pakolászók minden mozdulatán látszott, kétségkívül büntetéssel ér fel, legalább ennyit azért rájuk mért a sors – nyugtatta magát Bertalan. Szüksége volt efféle nyugtatásra, mert jól tudta, a felelősségre vonás mindenképpen elmarad, s ez nincs rendjén, nagyon nincs rendjén. De hogy Andrisnak bárki idegennek el kelljen mondania, mit tettek vele, azt mégis mindennél tűrhetetlenebbnek érezte.

Munkanap következett, Bertalannak dolgozni kellett mennie, s kivételesen nem tette le a Toyotát a vasútállomásnál, mert Andrist is magával vitte a fővárosba, a fiú még vakációzott ugyan, de egy sportorvosi vizsgálaton kellett megjelennie. A vizsgálat után, hogy elüsse az időt, egyéb dolgokat is el tudott intézni, vett egy új sportcipőt és valami kiegészítő kutyut a telefonjához. Bertalan áldotta a véletlent, hogy a sportorvosi vizsgálat időpontja ennyire kapóra jött a figyelemeltereléshez, mert délután Andrist már elég oldottnak és nyugodtnak találta, nem sok nyoma volt rajta az éjszaka történeteknek. Hazaérve semmi mozgást nem észleltek a szemközti házban, bár mindketten sűrűn pillantgattak át. Este megérkezett a ház tulajdonosa, és újra felerősítette rá a hirdetményt: a ház kiadó, alatta telefonszám. Ez a tábla már többször díszelegett a homlokzaton, elég gyakran cserélődtek a bérlők. Tehát Charlotte is végleg elment Alex-szel. Bertalan reggel elmondta a fiának, hogy hajnalban Alexék felpakoltak és távoztak, de Charlotte elmeneküléséről nem tudhatott. Andris a tényt, hogy Charlotte is eltűnt a szemük elől, látható elégedettséggel fogadta, és elárulta az apjának: már azt tervezte, hogy visszaköltözik az anyjáékhoz. Nem tudott volna megmaradni a hegyen, ha a közelében maradtak volna azok hárman, de ha csupán Charlotte-tal kellett volna nap mint nap találkozni, azt sem viselte volna el.

Bertalan azt a szófordulatot használta, amit minden váratlan helyzetben szokott: – Ez nem volt benne a forgatókönyvben –, mintha többé kevésbé tréfára venné a dolgot, holott Andris bejelentésére fordult egyet vele a világ. Bizony, soha nem jártatta az eszét azon, hogy Andris elmehet tőle, pedig tény, hogy rövidesen el is fog menni, esetleg távoli vidéki

vagy külföldi egyetemre, meg hát megkezdji majd egyszer felnőtt életét is. Az önvédelmi ösztöne, úgy látszik, mindaddig gondosan blokkolta a tudatküszöbe alatt ezt a kikerülhetetlen jövőképet, amely e pillanatban teljes súlyával rászakadt. Mit kezd magával Andris nélkül? Hogy fog élni a hegyi elszigeteltségben egyedül? A korai évek itt a hegyen jórészt magányban teltek el, de az más helyzet volt, akkor még nem szokott hozzá, hogy társa van, és azon frissiben élvezte a rossz házasságból való kiszabadulást is.

Szó nélkül hozzálátott a vacsorafőzéshez, hiszen Andrissal nem oszthatta meg megrendülését, Andrissal aztán végképpen nem. Elvégre megígérte neki, hogy nem fogja korlátozni szabadságában. Egy fanyar belső mosollyal adózott az iménti felismerésnek, tudniillik hogy néhány év alatt a fiából a társa lett, hiszen szép kis társ, akivel úgyszólván semmi gondját nem tudja megbeszélni. – De hát ennek így is kell lenni. A társ nem egyike a használati tárgyaimnak. – Elismerően konstataálta, hogy ez a maxima egészen ügyesre sikeredett, s az apró győzelmecke valamelyest javított kedélyállapotán. Ám ekkor felködlött benne, hogy honnan származott szókincsébe a használati tárgy kifejezés. Alíz vádjából. Alíz hajtogatta, hogy Bertalan közönséges használati tárgyként bánik vele. Lehet, hogy igaza volt – kísértette meg Bertalant a belátás. Mindenesetre Alízt egyszerűen csak akarta, az övé volt. Alíz iránt soha nem támadt fel benne az a remegő, áhítatos kívánás, mint a fehér bőrű nő iránt néhány hete a villamoson. Kívánás és tisztelet. Ami talán megillet minden nőt. És férfit – tette hozzá sietősen, hiszen Alíz sem tisztelte őt, sőt... E percben világosan látta, hogy miért nem sikerült a házasságuk, és miért nem került sor az oly esedékes becsajozásra sem a válás óta. Kérdés, hogy vajon megérett-e már arra, amire valójában vágyik – kezdte fürkészni önnön magát Bertalan, de felfüggesztette, mert hirtelenjében nem jutott semmire, és elkészült a vacsorával.

Az asztalnál a fiú letette telefonját, és óvatosan megpendítette, hogy jó volna tudni, mi lesz Alexékkal. Furcsa érzés – mondta –, hogy itt, ezen a ponton vége a történetnek, soha többet semmit nem fognak tudni ezekről az emberekről.

– A történetek márpedig ilyenek. Csak a regényekben és a filmekben van kibontakozás, boldog vagy tragikus slusszpoén, a való életben minden másképpen megy végbe. – Bertalan nem állta meg, hogy fel ne hánytorgassa, Andris mennyire leteremtette őt alig néhány napja, amiért olyan történetet mesélt el neki, amelynek nem volt kifejelete, csak egy rejtélyes jelenet volt a villamoson. Lám, most maga is megtapasztalhatja, hogy a történeteinknek nemigen van befejezése. Csupán félbeszakadnak. Életünk legfontosabb történetei is.

Andris csak egy kis grimaszt vágott, megvonta a vállát:

– Jó az neked, hogy mindig a fejemhez vágod a tévedéseimet? Mert nekem nem jó. Ezt csak úgy mondom, hogy tudd. – Végre elmosolyodott, és újra a telefonjába temetkezett.

A háznak nem akadt bérlője, egész télen üresen állt. Tavasz felé Andris leszedte a kerítésről a színes rongyokat, amelyek már teljesen megszürkültek, megtépázta őket a szél, az esők, a fagy. Bertalan eltűnődött, hogy vajon a fia miért nem hagyta a helyükön békésen elenyészni a romos állapotú textilcsíkokat. Az inzultust idézték fel benne, s ettől akart szabadulni? Vagy a vidám színekavalkádról őrzött emlékeit kímélte a valóságos látványtól? Az illúziót, amely nélkül a szükségszerű csalódás ellenére sem vagyunk képesek élni? Ez sajnos nem derülhetett ki, mert ezt sem kérdezte meg tőle, fene tudja, miért nem. Azaz őt ismerve mégiscsak sejthető: szerinte ugyanis hagyni kell minden embert, hogy lehessen benne egy érintetlen rész, amelyről neki magának se kelljen tudnia mindent.